

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๑๘/๒๕๖๘

วันที่ ๒๙ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง { ประธานวุฒิสภา ผู้ร้อง
นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) หรือไม่

ความเห็น

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ร้องส่งคำร้องของ พลเอก สุวศักดิ์ ทัศนาศ สมาชิกวุฒิสภา และคณะรวม ๓๖ คน ที่เข้าชื่อเสนอคำร้องต่อผู้ร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ ว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรียของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) หรือไม่ เนื่องจากปรากฏคลิปเสียงการสนทนาระหว่างผู้ถูกร้องกับสมเด็จฮุน เซน ประธานวุฒิสภาแห่งกัมพูชา เผยแพร่ทางสื่อมวลชนเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๘ ช่วงสำคัญว่า “ไม่อยากจะ Uncle ไปฟังคนที่ เป็นฝั่งตรงข้ามกับเรา เพราะว่าพอไปฟังฝั่งตรงข้ามอย่างพวกแม่ทัพภาคสองอย่างนี้คะ เป็นคนของฝั่งตรงข้ามหมดเลย ซึ่งพอไปฟังอย่างนั้นเสร็จ ก็ไม่อยากจะให้ท่านรู้สึกไม่ชอบใจหรือว่าโกรธ เพราะจริง ๆ แล้วไม่ใช่ความตั้งใจของเราเลยคะ” “เขาอยากจะทำอะไร เขาก็จะทำอะไรออกมาที่มันไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติคะ” “บอกว่าจริง ๆ แล้ว ถ้าท่านอยากได้อะไร ก็ให้ท่านบอกมาได้เลยคะ เต็มใจจะจัดการให้” และ “จริง ๆ แล้วท่านจะเอาอะไรจริง ๆ ให้บอกอึ้งได้เลย ยกหูบอกก็ได้ อันไหนไม่เป็นข่าว ก็คือไม่เป็นข่าว อันนั้นที่หลุดไป มันหลุดเพราะสื่อ เพราะไม่ได้คุยกับอึ้งแค่สองคน มันคุยกันเป็นกลุ่มนะพี่ มันเลยหลุด แต่ถ้าคุยกับอึ้งสองคน มันไม่มีหลุดอยู่แล้ว” ซึ่งผู้ถูกร้องแถลงข่าวยอมรับว่าเป็นเสียงการสนทนาของผู้ถูกร้องกับสมเด็จฮุน เซน ประธานวุฒิสภาแห่งกัมพูชา จริง

โดยเป็นการพูดคุยทางโทรศัพท์แบบส่วนตัวโดยมีเจตนาที่จะเจรจาต่อรองอย่างนุ่มนวลเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขและอธิปไตยของไทย แต่ผู้เข้าซื้อเสนอคำร้อง เห็นว่า ผู้ถูกร้องสามารถดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการเจรจาทางการทูตตามหลักการและมาตรฐานการดำเนินการที่ถูกต้องอย่างโปร่งใสได้ตามกระบวนการของกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีเหตุผลความจำเป็นใดที่จะต้องเจรจากันเป็นการส่วนตัว และเรียกผู้นำประเทศที่กำลังมีการปะทะกันทางทหารหรือสภาวะสงครามที่มีความขัดแย้งกันด้านบูรณภาพแห่งดินแดนและอธิปไตยของประเทศไทยว่า “Uncle” (คุณลุง) และแจ้งว่า “จริง ๆ แล้ว ถ้าท่านอยากได้อะไร ก็ให้ท่านบอกมาได้เลยคะ เดี่ยวจะจัดการให้” รวมทั้งเรียกแม่ทัพภาคที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เพื่อประเทศชาติและประชาชนว่า “ฝั่งตรงข้าม” หลังจากมีเหตุปะทะกันระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชาบริเวณช่องบกอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘ เป็นต้นมา แล้วฝ่ายกัมพูชามีการขับเคลื่อนและดำเนินมาตรการต่าง ๆ ตามที่มีการวางแผนไว้อย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอนตามลำดับ รวมทั้งมีการยื่นเรื่องฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แต่ผู้ถูกร้องกลับนิ่งเฉยและไม่ค่อยมีความเคลื่อนไหวหรือกำหนดมาตรการใดอย่างชัดเจน เมื่อผู้สื่อข่าวตั้งคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างตระกูลชินวัตรกับตระกูลของสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรณิชนวรัตน์ ผู้ถูกร้องกลับโกรธจนควบคุมตนเองไม่ได้และเดินบุกไปยังพื้นที่ที่สื่อมวลชนผู้ตั้งคำถามยืนอยู่ในลักษณะคุกคามอย่างที่ไม่เป็นนายกรัฐมนตรีนับแต่ปฏิบัติเป็นมายาวนาน และในการประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วม ไทย - กัมพูชา (Joint Boundary Commission : JBC) ครั้งที่ ๖ เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้นำฝ่ายกัมพูชาได้ออกแถลงการณ์ที่ไม่ถูกต้องตามที่ปรากฏเป็นข่าวว่า ที่ประชุมได้มีการหารือกันในประเด็นที่กัมพูชาจะนำพื้นที่พิพาท ๔ จุด เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และหารือเรื่องการใช้แผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ในการกำหนดเขตแดน ซึ่งฝ่ายไทยมีเพียงการออกเอกสารแถลงข่าวของกระทรวงการต่างประเทศเพื่อปฏิเสธเรื่องดังกล่าว แต่ผู้ถูกร้องนิ่งเฉยไม่ดำเนินการแถลงข่าวโต้แย้งให้ทันท่วงที มีเพียงนัดประชุมฝ่ายความมั่นคงในวันต่อมาเท่านั้น การแสดงออกถึงความนิ่งเฉยและไม่ปฏิบัติหน้าที่ได้ตอบหรือกำหนดมาตรการรวมถึงการเจรจาระหว่างประเทศด้วยตนเองให้เป็นที่ประจักษ์ตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่บุคคลผู้อยู่ในภาวะวิสัย และพฤติการณ์แห่งความเป็นนายกรัฐมนตรีนับแต่ปฏิบัติหน้าที่ จนกระทั่งผู้นำฝ่ายกัมพูชาได้นำคลิปเสียงการสนทนาดังกล่าวข้างต้นมาเผยแพร่ จึงเป็นหลักฐานที่ทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ถูกร้องนิ่งเฉยเพราะเหตุแห่งความสัมพันธ์ส่วนตัวในลักษณะเป็นฝั่งเดียวกันกับกัมพูชา พร้อมทั้งจะทำตามหรือจัดการตามที่ฝ่ายกัมพูชาต้องการมาโดยตลอด และยังเห็นว่าแม่ทัพภาคที่ ๒ เป็นฝ่ายตรงกันข้ามด้วย พฤติการณ์ดังกล่าวของผู้ถูกร้องถือว่าการทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๒ มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๖๔ (๑) (๔) ประมวลกฎหมายอาญา หมวด ๒

ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร และหมวด ๓ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร เช่น ความผิดฐานเป็นกบฏหรือคบคิดกับบุคคลซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของรัฐต่างประเทศหรือที่เป็นปรปักษ์ต่อรัฐ หรือเข้าร่วมเป็นข้าศึกของประเทศ และมาตรา ๑๕๗ ฐานเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ พฤติการณ์ของผู้ถูกร้อง เจตนา และความร้ายแรงนี้เกี่ยวกับการกระทำในภาวะสงคราม บุรณภาพแห่งดินแดนและอธิปไตยของประเทศไทย ย่อมเป็นเรื่องร้ายแรง จึงเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ ข้อ ๑๗ ข้อ ๑๙ และข้อ ๒๑ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคสอง และประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๔ (๑) และ (๕) ข้อ ๕ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) ข้อ ๖ (๑) (๒) (๔) และ (๕) ข้อ ๗ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ข้อ ๘ (๑) และ (๒) ข้อ ๙ (๑) และ (๔) และ ข้อ ๑๐ (๑) (๒) (๓) และ (๙) ผู้ถูกร้องไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ ว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) กำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวโดยสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ไว้ก่อนจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๑ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๐ (๘)

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ไปจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ก่อนเกิดเหตุการณ์พุดคุยและเผยแพร่คลิปเสียง เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องและกองทัพบกพร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ด้วยดี ผู้ถูกร้องในฐานะนายกรัฐมนตรีเป็นประธานการประชุมติดตามการทำงานของคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ปัญหาภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน (ปชต.) เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘ เวลาประมาณ ๐๕.๓๐ น. ได้เกิดเหตุปะทะบริเวณช่องบก อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากทหารกัมพูชาลักลอบก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำเข้ามาในดินแดนไทย ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ละเมิด MOU 43 ในลักษณะเป็นการยั่วยุทหารไทย โดยเฉพาะการขุดคูเลต

ระยะทาง ๖๕๐ เมตร เพื่อสร้างจุดตั้งกำลัง ทำให้ทหารกัมพูชาเสียชีวิต ฝ่ายกัมพูชาจึงอาศัยประเด็นดังกล่าวยกระดับสถานการณ์และผลักดันปัญหากระด้นขึ้นไปสู่ระดับสากล วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ภายใต้คำแนะนำของฝ่ายความมั่นคง ผู้ถูกร้องพูดคุยกับนายฮุน มาเนต นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ผ่านการส่งข้อความ ถึงสถานการณ์ดังกล่าว และย้ำจุดยืนในการใช้การเจรจาผ่านคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา หรือ JBC โดยสันติวิธี และถอยกำลัง วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๘ ซึ่งเป็นวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา ผู้ถูกร้องเรียกประชุมหน่วยงานความมั่นคงและกระทรวงการต่างประเทศ ณ ทำเนียบรัฐบาล เพื่อให้การเจรจาในการปรับกำลังเป็นไปตามกรอบทวิภาคี ยืนยันว่าหาทางออกผ่านการใช้กระบวนการ JBC เตรียมร่างแถลงการณ์ ฉบับที่ ๑ และได้รับรายงานจากหน่วยงานความมั่นคงว่า ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ กัมพูชาได้เริ่มมีการดัดแปลงภูมิประเทศ ชุดคูเลตบริเวณต้นสตัยบรรณ วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๘ รัฐบาลไทยออกแถลงการณ์ ฉบับที่ ๑ ยึดมั่นในหลักการสันติวิธีในการรักษาอธิปไตยตามกรอบการตกลงตามบันทึกความเข้าใจระหว่างไทย - กัมพูชา ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ค.ศ. 2000 (MOU 43) เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายและสูญเสีย อีกทั้งสั่งการให้นายภูมิธรรม เวชยชัย รองนายกรัฐมนตรี ไปเจรจากับฝ่ายกลาโหมของกัมพูชา ณ อำเภอรัญประเทศ ให้มีการปรับกำลังเหมือนปี ๒๕๖๗ โดยให้ทั้งสองฝ่ายถอนกำลังออกจากพื้นที่พิพาท และตรึงกำลังเหมือนเดิมก่อนที่จะมีการปะทะ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๘ รัฐบาลกัมพูชาออกแถลงการณ์เรื่องการนำเอาพื้นที่พิพาทไปสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือ ICJ ผู้ถูกร้องจึงประชุมกับกระทรวงการต่างประเทศ ณ ทำเนียบรัฐบาล ออกแถลงการณ์ ฉบับที่ ๒ แสดงความกังวลอย่างยิ่งต่อการกระทำของกัมพูชา และเรียกร้องให้กัมพูชาถอนกำลังทหารออกจากพื้นที่ที่มีการอ้างสิทธิทับซ้อน เพื่อลดระดับความตึงเครียด ไม่ต้องการเห็นการใช้กำลังและยังคงยึดมั่นในแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี และยืนยันว่าไม่ยอมรับเขตอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แต่ควรใช้กลไกทวิภาคี JBC ซึ่งผู้ถูกร้องได้รับรายงานจากนายภูมิธรรมว่า กัมพูชาตกลงในกรอบความร่วมมือทวิภาคี JBC พร้อมปรับกำลังกลับไปดังเช่นช่วงปี ๒๕๖๗ วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องเป็นประธานการประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) มอบให้หน่วยงานความมั่นคง เสนอ ๔ ขั้นตอนควบคุมชายแดน รวมถึงการกำหนดเวลาเปิด - ปิดด่าน และแถลงข่าวร่วมกับหน่วยงานความมั่นคง แล้วในช่วงบ่าย นายอันวาร์ อิบราฮิม นายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย โทรศัพท์มาสอบถามถึงสถานการณ์ และเสนอจะใช้กลไกของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยสันติวิธี แต่ในช่วงเย็นมีเพจของกลาโหมกัมพูชารายงานว่า จะไม่ยอมรับการเจรจาปรับกำลังพลของทั้งสองฝ่ายบริเวณชายแดน วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๘ เพื่อตอบโต้ความไม่จริงใจของฝ่ายกัมพูชาดังกล่าว หน่วยงานความมั่นคงของไทยในพื้นที่เริ่มกำหนดเวลา

เปิด - ปิดด่านชายแดน เนื่องจากพบว่าฝ่ายกัมพูชามีอาวุธระยะไกลและอาวุธหนักที่จะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อพี่น้องประชาชนทั้งสองฝ่าย นายภูมิธรรม ออกแถลงการณ์ยกระดับกำลังพลเพื่อรักษาอธิปไตยไทย และความปลอดภัยของประชาชน วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๘ นายภูมิธรรม และพลเอก ณัฐพล นาคพาณิชย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ได้รายงานผลการเจรจากับพลเอก ฐิติ บัญชัย ตัวแทนของกัมพูชาว่า ทั้งสองฝ่ายจะปรับกำลังให้กลับไปเป็นดังเช่นปี ๒๕๖๗ ลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้ง ปรับพื้นที่พิพาทรวมถึงคูเลตให้อยู่ในสภาพเดิม โดยที่จะให้มีการเจรจาวิภาคี JBC ในวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๘ แล้วผู้ถูกร้องหรือผ่านข้อความกับ นายฮุน มาเนต ในรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งจะเจรจาในวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๘ ต่อมาผู้ถูกร้องและนายภูมิธรรม แถลงถึงผลสำเร็จดังกล่าวและยืนยันว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์ปะทะกันรุนแรงอย่างแน่นอน วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องไปตรวจเยี่ยมและมอบสิ่งของบำรุงขวัญให้แก่กำลังพล กองกำลังสุรนารี ณ ฐานปฏิบัติการกองกำลังสุรนารี อำเภอคาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ โดยมี พลโท บุญสิน พาดกลาง แม่ทัพภาคที่ ๒ ร่วมด้วย ได้ให้กำลังใจกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่และรับฟังปัญหาในการใช้เส้นทางตรวจการณ์ชายแดน วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องให้นายจตุพร บุรุษพัฒน์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานความมั่นคงอื่น ๆ มาประชุมเพื่อเร่งแก้ไขปัญหาในเส้นทางตรวจการณ์ชายแดน เพื่อสนับสนุนให้การทำงานของเจ้าหน้าที่สะดวกยิ่งขึ้น วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องประชุมร่วมกับเอกอัครทูตไทยทั่วโลก เพื่อย้ำจุดยืนของไทยต่อนานาอารยประเทศ และมุ่งหน้าสู่การเจรจาวิภาคี JBC ที่จะมีขึ้นในวันรุ่งขึ้น แต่ในวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๘ สมเด็จฮุน เซน กลับแถลงถึงจุดยืนหลังจากการประชุม JBC เพื่อกดดันให้ไทยเปิดด่านผ่านแดนทั้งหมด รวมทั้งตอบโต้ในการห้ามนำสินค้า น้ำมัน และเรียกแรงงานชาวกัมพูชา กลับจากไทย ไม่สอดคล้องกับผลการประชุม JBC ซึ่งมีการตกลงกันไว้ แสดงให้เห็นถึงความไม่จริงใจ และถือได้ว่าเป็นการยั่วยุประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๘ เพื่อตอบโต้ รัฐบาลชี้แจงว่าไม่มีนโยบายผลักดันแรงงานต่างด้าวประเทศใดออกนอกประเทศ พร้อมทั้งแถลงผลประชุม JBC ว่า กัมพูชอยากผลักดันประเด็นพื้นที่พิพาท ๔ จุด เข้าสู่กระบวนการ ICJ และย้ำว่าไทยไม่ได้ยอมรับแผนที่อัตราส่วน ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ แถลงการณ์ของกัมพูชาไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในที่ประชุม ช่วงบ่ายประชุมมาตรการตอบโต้ของกัมพูชากับนายภูมิธรรม นายมาริช เสงี่ยมพงษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนายพรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ขณะเดียวกันนายฮวดคนสนิทของสมเด็จฮุน เซน ขอเข้าพบผู้ถูกร้องเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์บริเวณชายแดน นายฮวดให้ข้อมูลผู้ถูกร้อง นายภูมิธรรม นายมาริช และนายพรหมินทร์ ว่า ที่สมเด็จฮุน เซน แถลงจุดยืน ไม่สอดคล้องกับผลการประชุม JBC เมื่อวานนี้มาจากความไม่พอใจที่กองทัพภาคที่ ๒ กำหนดเวลา

เปิด - ปิดชายแดนแต่เพียงฝ่ายเดียว และแม่ทัพภาคที่ ๒ ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนในหลายประเด็น นายฮวดเสนอว่าหากผู้ถูกร้องได้พูดคุยกับสมเด็จจฮุน เซน และโน้มน้าวให้ใจเย็นลงได้บ้าง สถานการณ์ บริเวณชายแดนน่าจะคลี่คลายได้โดยง่ายและราบรื่นมากขึ้น โดยจะประสานกับสมเด็จจฮุน เซน จากโทรศัพท์มือถือของนายฮวดเอง โดยผู้ถูกร้องนายภูมิธรรม นายมาริช และนายพรหมินทร์ อยู่ร่วมกันตลอดแต่สมเด็จจฮุน เซน ไม่ได้รับโทรศัพท์ ในช่วงเย็นหลังจากผู้ถูกร้องแยกย้ายจาก คณะทำงานและอยู่เพียงลำพัง นายฮวดโทรศัพท์กลับมายังผู้ถูกร้อง แจ้งว่าจะเชิญสมเด็จจฮุน เซน ร่วมสนทนาในลักษณะการสนทนาทางโทรศัพท์ร่วม (Conference Call) ผู้ถูกร้องตัดสินใจตอบรับ แม้จะอยู่เพียงลำพัง เพื่อโน้มน้าวสมเด็จจฮุน เซน ให้ช่วยเหลือในการร้องขอหรือประสานกับผู้นำรัฐบาล และกองทัพกัมพูชาให้หันหน้าเข้าสู่การเจรจาตามแบบพิธีการระหว่างประเทศเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ ชายแดนไทย - กัมพูชา วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องประชุมฝ่ายความมั่นคงกลุ่มเล็ก ติดตามสถานการณ์ชายแดน ณ บ้านพิษณุโลก มีผู้บริหารระดับสูงของหลายหน่วยงานเข้าร่วม อาทิ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และเลขาธิการ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้ถูกร้องนำสาระสำคัญของการสนทนาทางโทรศัพท์กับสมเด็จจฮุน เซน พร้อมด้วย เงื่อนไขที่เรียกร้องมาแจ้งต่อที่ประชุมเพื่อหารือร่วมกันในที่ประชุม และจัดตั้ง “ทีมไทยแลนด์” ติดตาม กรณีที่กัมพูชายื่นเรื่องร้องเรียนต่อศาลโลกเพื่อติดตามข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ และ ส่งข้อความถึงนายฮุน มาเนต ขอเปิดประชุมทวิภาคีในการหารือเรื่องการเปิดด่านชายแดน แต่ด้วยเหตุ ความไม่พอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้อง วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๘ กัมพูชาปล่อยคลิป การสนทนาระหว่างผู้ถูกร้องกับสมเด็จจฮุน เซน ตามที่กล่าวหา ผู้ถูกร้องจึงแถลงการณ์เพื่อขอโทษ ประชาชน และโทรศัพท์ไปอธิบายข้อเท็จจริงและกล่าวคำขอโทษต่อแม่ทัพภาคที่ ๒ โดยแม่ทัพภาคที่ ๒ มีความเข้าใจในสถานการณ์การเจรจากับทางกัมพูชา ยืนยันว่าไม่ติดใจกับกรณีดังกล่าว วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องหารือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงระดับสูงเรื่องสถานการณ์และร่วมกัน แถลงต่อสื่อมวลชน วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องพร้อมพลโท บุญสิน ไปพบกำลังพล กองกำลังสุรนารีและมอบสิ่งของบำรุงขวัญ ณ ฐานปฏิบัติการมรกต อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี โดยพลโท บุญสิน ยืนยันไม่ติดใจคำพูดของผู้ถูกร้องที่ปรากฏตามคลิปเสียง ไม่จำเป็นต้องทำความเข้าใจกัน ไม่ได้ขัดแย้งกับผู้ถูกร้อง เป็นเพียงความเข้าใจผิด มีการชี้แจงและกล่าวขอโทษต่อกันแล้ว ไม่มีผลกระทบ ต่อการทำงานของกองทัพ วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องสั่งให้กระทรวงการต่างประเทศ ออกแถลงการณ์ประณามการกระทำของกัมพูชาอย่างรุนแรง และเรียกร้องให้มีการประชุม JBC โดยเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาเขตแดนโดยเฉพาะ ผู้ถูกร้องและพลโท บุญสิน ร่วมกันปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับมาตรการชายแดน หากในอนาคตมีการสู้รบกัน จะต้องปิดด่านตลอดแนว ขอให้คนไทย

มีความสามัคคีในหัวขั้ววิกฤต ให้มั่นใจว่าทหารอยู่เคียงข้างประชาชน ชายแดนมีความปลอดภัยแน่นอน ต่อมา พลโท อมฤต บุญสุยา แม่ทัพภาคที่ ๑ เผยแพร่คำสั่งกองทัพบกที่ ๑ เรื่อง สั่งปิดด่านชายแดน ไทย - กัมพูชา ทั้งหมด ยกเว้นกรณีจำเป็นด้านมนุษยธรรม เช่น ผู้ป่วยและนักเรียนเพื่อการรักษาพยาบาล หรือการศึกษาซึ่งต้องขออนุญาตเป็นกรณีเฉพาะ ระบุถึงความจำเป็นในการควบคุมการเคลื่อนไหว ข้ามแดนที่ผิดกฎหมาย การแอบแฝงของเครือข่ายหลอกหลวงทางไซเบอร์ ห้ามการเดินทางเข้า - ออก ของยานพาหนะทุกประเภท ห้ามประชาชนและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทาง เข้า - ออก และห้ามการค้าขายทุกประเภท สมเด็จพระสันตะปาปาแห่งกัมพูชา ไม่ได้อยู่ใน สถานะหรือดำรงตำแหน่งผู้นำของรัฐบาลกัมพูชา และไม่มีข้อความใดที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้อง จะนำผลประโยชน์ของประเทศไทยไปแลกเปลี่ยนกับต่างชาติ แต่เจรจาต่อรองเงื่อนไขเพื่อให้สถานการณ์ คลี่คลายลงโดยใช้คำพูดเชิงจิตวิทยา เพื่อโน้มน้าวหวังให้สมเด็จพระสันตะปาปา ช่วยแนะนำหรือเสนอแนวทาง ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยและลดความขัดแย้งผ่านไปยังผู้นำรัฐบาลกัมพูชา กระทรวง การต่างประเทศกำหนดขั้นตอนมาตรฐานเฉพาะสำหรับกระบวนการที่เป็นทางการเท่านั้น เช่น การเจรจา จัดทำสนธิสัญญา และมาตรฐานพิธีการ แต่ไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน การเจรจาทางการพูด สำหรับวิธีการที่ไม่เป็นทางการแต่อย่างใด การเจรจาในลักษณะสายตรงระหว่างผู้นำ หรือสายตัวแทนผู้นำ เป็นวิธีการเจรจาอย่างไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิภาพและใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก เพื่อหาหรือ เรื่องเร่งด่วนหรือประเด็นที่มีความอ่อนไหวอันเป็นวิธีการที่นิยมปฏิบัติ ซึ่งโดยปกติวิธีการเช่นนี้จะไม่มี การเผยแพร่ต่อสาธารณะ และมักไม่มีการบันทึกอย่างเป็นทางการ แม้การเจรจาจะเป็นไปแบบส่วนตัว แต่ไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนของผู้ถูกร้อง ในวันรุ่งขึ้น วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๘ ระหว่าง การประชุมฝ่ายความมั่นคงกลุ่มเล็ก ผู้ถูกร้องได้นำสาระสำคัญของการสนทนาดังกล่าวและเงื่อนไข ที่สมเด็จพระสันตะปาปา เรียกร้อง มาแจ้งต่อที่ประชุม จึงไม่ได้มีเจตนาที่จะแอบเจรจากันดังที่กล่าวหา โดยเป็นไปด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ เห็นแก่ความสงบ ความมั่นคง และความปลอดภัยของประเทศชาติ และประชาชนเป็นสำคัญ แต่สมเด็จพระสันตะปาปา กลับเห็นแต่ประโยชน์ทางการเมืองของตนฝ่ายเดียว ผ่านพฤติกรรมที่ผิดมารยาททางการเมืองระหว่างประเทศ โดยแอบบันทึกเสียงการสนทนาแล้วนำมา เผยแพร่ต่อสาธารณชน และเล็งผลที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทางการเมืองในประเทศไทย ทำให้รัฐบาล ชาติเสถียรภาพหรือก่อให้เกิดความวุ่นวายในประเทศไทยได้ แล้วฉวยโอกาสใช้กำลังทหารเข้าปะทะ ดังที่เคยทำมาโดยตลอดตามประวัติศาสตร์ในอดีตที่ผ่านมา การร้องเรียนถึงคุณสมบัติของผู้ถูกร้อง จึงอาจสอดคล้องกับเจตนาของสมเด็จพระสันตะปาปา และการระงับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องอาจเป็น ประโยชน์เกินความคาดหมายของทางกัมพูชา ประเทศไทยอาจต้องเสียเปรียบในทางระหว่างประเทศ เนื่องจากความอ่อนแอในการเมืองภายในสร้างความหวังแก่กัมพูชาในการให้ได้มาซึ่งดินแดนพิพาท

หากความตึงเครียดทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น การเรียกสมเด็จจสุน เช่นว่า “Uncle” เป็นการแสดงความเคารพวิญญูคุณุ์เจรจา และเป็นมารยาทที่ผู้ถูกรังปฏิบัติเรื่อยมาเป็นปกติวิสัยกับคู่สนทนาอย่างไม่เป็นทางการ อาทิ การเรียก “อาหนู” หรือ “อาสุริยะ” หรือ “อาหมอ” สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมไทย และสร้างความไว้วางใจเพื่อสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา เท่านั้น สำหรับถ้อยคำว่า “อยากได้อะไรก็ให้ท่านบอกมาได้เลยคะ เดียวจะจัดการให้” ต้องการให้คู่เจรจาได้เสนอเงื่อนไขหรือความต้องการออกมาก่อนซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการเจรจาเชิงผลประโยชน์ ใช้เทคนิคเพื่อค้นหาความต้องการที่แท้จริงในลักษณะไม่โจมตีจุดยืนของคู่เจรจา เพื่อจะได้เจรจาต่อรองเงื่อนไขที่ไปสู่การยุติความตึงเครียดที่เกิดขึ้น ไม่ได้มีเจตนาดำเนินการตามเงื่อนไขที่เสนอมาทุกกรณีแต่อย่างใด เมื่อสมเด็จจสุน เช่น เสนอให้ฝ่ายไทยเปิดด่านก่อนแล้วฝ่ายกัมพูชาจะเปิดด่านหลังจากนั้นภายใน ๕ ชั่วโมง ก็เสนอกลับไปว่าให้เปิดด่านพร้อมกันซึ่งสมเด็จจสุน เช่น ไม่ได้ตอบรับหรือยอมรับในเงื่อนไขดังกล่าว และผู้ถูกรังก็ไม่ได้ตอบรับในเงื่อนไขดังกล่าวเช่นเดียวกัน เนื่องจากต้องนำเงื่อนไขดังกล่าวไปพูดคุยกับฝ่ายความมั่นคงของไทยก่อนเพื่อร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจ ส่วนที่กล่าวถึง พลโท บุญสิน แม่ทัพภาคที่ ๒ ว่าเป็น “ฝั่งตรงข้าม” นั้นเนื่องมาจากนายฮวดบอกถึงความไม่พอใจของสมเด็จจสุน เช่น ที่มีต่อแม่ทัพภาคที่ ๒ เป็นการเฉพาะเจาะจง จึงจำต้องใช้เทคนิคการเจรจาที่แบ่งแยกปัญหาออกจากตัวบุคคล ไม่ได้ตำหนิติเตียนในทางลบหรือแสดงให้เห็นว่าแม่ทัพภาคที่ ๒ เป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลไทยแต่อย่างใด แต่อธิบายสถานการณ์ต่อฝ่ายกัมพูชาว่าฝ่ายบริหารของไทยมีเจตนาที่จะรักษาสันติและไม่ได้เป็นการโอนอ่อนหรือเอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาศัยหลักทางการทูตเพื่อรักษาเสถียรภาพของประเทศและป้องกันความขัดแย้งที่อาจลุกลาม ซึ่งผู้ถูกรังชี้แจงและกล่าวคำขอโทษต่อแม่ทัพภาคที่ ๒ แล้ว และแม่ทัพภาคที่ ๒ ยืนยันต่อสาธารณชนว่าไม่ติดใจคลิปเสียงของผู้ถูกรัง ไม่ได้เกิดความขัดแย้งกับนายกรัฐมนตรียและไม่ได้มีผลกระทบต่อการทำงานของกองทัพแต่อย่างใด โดยบทสนทนาเกิดขึ้นหลังจากที่ได้รับแจ้งจากฝ่ายความมั่นคงว่า ทหารกัมพูชาไม่พอใจการเคลื่อนย้ายกำลังทหารของไทย ณ ช่องบกซึ่งไม่เป็นไปตามที่ได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้าในวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๘ จากบทสนทนาไม่มีข้อความตอนใดที่ผู้ถูกรังเรียกร้องเอาผลประโยชน์ให้ตกเป็นของตนเองหรือครอบครัว หรือได้ถือเอาประโยชน์ส่วนตนเหนือกว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติ หรือโดยไม่ซื่อสัตย์สุจริต หรือแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ซึ่งบทสนทนาของสมเด็จจสุน เช่น เป็นภาษากัมพูชา ตลอดบทสนทนาอยู่ในกรอบแห่งแนวนโยบายการต่างประเทศซึ่งดำเนินการโดยสันติวิธีตามหลักสากล หากใช้ดำเนินการลับหรือมีเจตนาบ่อนทำลายผลประโยชน์ของรัฐไม่ และเป็นไปตามแนวทางการหารือระหว่างผู้ถูกรังกับนายภูมิธรรม นายมาริช และนายพรหมินทร์ สมเด็จจสุน เช่น ประธานวุฒิสภาแห่งกัมพูชา

ไม่ได้มีสถานะตามกฎหมายภายในของประเทศตน หรือภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่จะสามารถกระทำการอันก่อให้เกิดผลผูกพันทางนิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐได้ ขณะนั้นไทยกับกัมพูชายังถือว่ามีความสัมพันธ์ทางการทูตในระดับที่ใกล้ชิดกันในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน และในฐานะประเทศในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึงแม้จะมีความตึงเครียดระหว่างกันตามแนวเขตชายแดนบ้าง แต่ก็ยังไม่ถึงขนาดปะทะด้วยกำลังกันอย่างรุนแรง และยังไม่มีการลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูต ภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องหยุดการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของศาล ความตึงเครียดระหว่างไทยกับกัมพูชาได้เพิ่มสูงขึ้นจนถึงขั้นต้องมีการลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูต เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘ เพื่อตอบโต้กรณีที่กัมพูชาละเมิดพันธกรณีอนุสัญญาห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล หรือที่รู้จักกันว่าอนุสัญญาออตตาวา โดยการแอบฝังทุ่นระเบิดเข้ามาในเขตแดนของราชอาณาจักรไทย ส่งผลให้ในวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ทหารไทยได้รับบาดเจ็บ ๓ ราย และในวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ทหารไทยได้รับบาดเจ็บ ๙ ราย นำมาสู่ความตึงเครียดที่เพิ่มสูงขึ้น และการปะทะกันทางกำลังทหารอันเนื่องมาจากการเปิดฉากโจมตีของกองกำลังกัมพูชาต่อเป้าหมายทางพลเรือนชาวไทยในเขตแดนไทยนับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ที่กล่าวอ้างหาว่า “ไม่รักชาติ” และ “ในขณะที่นายกรัฐมนตรีไทยกลับไม่ค่อยมีความเคลื่อนไหวใด ๆ จนบุคคลสำคัญและประชาชนคนไทยต้องออกมาเรียกร้องความรับผิดชอบจากนายกรัฐมนตรีให้ปฏิบัติหน้าที่โดยด่วนและเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีรักชาติ” ผู้ถูกร้องในฐานะนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลไทยซึ่งได้เข้าถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ว่าจะจงรักภักดี และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ตั้งใจทำงานตามหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ ได้ออกแถลงการณ์ชี้แจงข้อเท็จจริง แนวทาง หรือตอบโต้การกระทำต่าง ๆ ตามความเหมาะสมแก่สถานการณ์ หากจะดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงเขตแดนแห่งประเทศหรือมีผลกระทบต่ออธิปไตยแห่งรัฐนั้น จะอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ใช่อำนาจของนายกรัฐมนตรี แต่เป็นอำนาจของรัฐสภาในการพิจารณาให้ความเห็นชอบ ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการพิจารณาหนังสือสัญญาระหว่างประเทศไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๐ ที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องคุกคามสื่อมวลชนโดยอ้างว่า “ผู้ถูกร้องโกรธจนควบคุมตัวเองไม่ได้ พุดจาประชดสื่อมวลชน และเมื่อจบการแถลงข่าวได้เดินบุกไปยังพื้นที่ที่สื่อมวลชนยืนอยู่ถามหาสื่อมวลชนผู้ที่ตั้งคำถามอันเป็นการคุกคามสื่อมวลชนอย่างที่นายกรัฐมนตรีไม่พึงปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง” นั้น ภายหลังจากการแถลงข่าวดังกล่าว ผู้ถูกร้องเดินผ่านกลุ่มสื่อมวลชนจึงสอบถามด้วยอัธยาศัยไมตรีว่า “เค้าโกรธอะไรหรอ ตะกี้” ซึ่งกลุ่มสื่อมวลชนในขณะนั้นได้ตอบกลับมว่า “ไม่ได้โกรธ” “เป็นคาแรกเตอร์” และ “ไม่มีใครโกรธนายกเลยครับ” แล้วจึงได้พุดจาหัวเราะกัน

ตามที่พบปะกันบ่อยครั้งและมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ถูกร้องกับสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ที่ผ่านมาไม่เคยมีเจตนาคุกคามสื่อมวลชนแต่ประการใด การกล่าวอ้างดังกล่าวเป็นความอคติส่วนตัวที่มีต่อผู้ถูกร้องโดยตลอด ข้อความตามคลิปเสียงที่อ้างเป็นพยานหลักฐานยังไม่ได้ผ่านการแปลหรือรับรองความถูกต้องโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นบทสนทนาในภาษาต่างประเทศ ยังไม่ได้มีการแปลโดยผู้มีอำนาจหรือผ่านการรับรองความถูกต้องโดยหน่วยงานของรัฐที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้รับฟังได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้แปลข้อความดังกล่าวโดยล่ามที่ขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการและให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยและกัมพูชารับรองความถูกต้องของถ้อยคำและบริบทของบทสนทนาดังกล่าวก่อนนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี อีกทั้งพยานหลักฐานที่น่าเสนอได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นบทสนทนาที่ได้มาจากการบันทึกเสียงหรือการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยปราศจากความยินยอมจากคู่สนทนา เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายและหลักนิติธรรม อาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๒) ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา ประกอบมาตรา ๑๑๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ส่วนที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องกระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตามหมวด ๒ และความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักรตามหมวด ๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น ก็เป็นการกล่าวอ้างที่เกินจริง ปราศจากข้อเท็จจริงรองรับอย่างชัดเจน ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการใดอันจะถือเป็นการฝ่าฝืนข้อ ๔ (๑) ผู้ถูกร้องมิได้มีพฤติการณ์อันจะเป็นการฝ่าฝืนข้อ ๕ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ข้อ ๗ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ข้อ ๙ และข้อ ๑๐ ตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๔ แต่อย่างใด หากผู้ถูกร้องยังคงปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรีต่อไป ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและอธิปไตยของชาติ สามารถปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะบูรณาการเจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่ายให้สนับสนุนการทำหน้าที่ของฝ่ายทหารและแสดงถึงความเข้มแข็งภายในชาติ ซึ่งส่งผลเชิงจิตวิทยาแก่กัมพูชาในการรุกรานประเทศไทย ผู้ถูกร้องจึงขอศาลมีคำสั่งยกเลิกมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๑ เพื่อให้ผู้ถูกร้องสามารถปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรีไปพลางจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

ที่ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกการมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรีนั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ไม่มีเหตุเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม ให้ยกคำร้อง

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นนายกรัฐมนตรีตามพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตามประกาศลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗ ตามราชกิจจานุเบกษา เอกสารหมายเลข ศ ๘ และมีกร แต่งตั้งรัฐมนตรีตามพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตามประกาศลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๗ ตามราชกิจจานุเบกษา เอกสารหมายเลข ศ ๙ แล้วผู้ถูกร้องโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีคำสั่ง มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีรักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรีในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่อาจปฏิบัติ ราชการได้ ตามส่วนที่ ๑ ตามลำดับ ๑.๑ นายภูมิธรรม เวชยชัย ๑.๒ นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ๑.๓ นายอนุทิน ชาญวีรกูล ๑.๔ นายพิระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค ๑.๕ นายพิชัย ชุณหวชิร ๑.๖ นายประเสริฐ จันทรรวงทอง มอบหมายและมอบอำนาจให้รองนายกรัฐมนตรีปฏิบัติราชการแทน นายกรัฐมนตรีในกรณีที่รองนายกรัฐมนตรีไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ตามลำดับตามส่วนที่ ๒ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗ เอกสารหมายเลข ศ ๓ ต่อมา มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง รัฐมนตรีลาออก ประกาศวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ ตามราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๒ ตอนพิเศษ ๒๒๕ ง วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ โดยนายอนุทิน ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทำให้ลำดับการรักษาร าชการแทนนายกรัฐมนตรีของรองนายกรัฐมนตรีตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ในส่วนที่ ๑ และส่วนที่ ๒ ของนายอนุทินหมดไป ลำดับในส่วนที่ ๑ และส่วนที่ ๒ เลื่อนเปลี่ยนแปลง ไปตามที่ระบุไว้ตามคำสั่งดังกล่าว แล้วมีการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรี และแต่งตั้งรัฐมนตรี ตามพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตามราชกิจจานุเบกษา ประกาศลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ เอกสารหมายเลข ศ ๑๐ ซึ่งให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีและแต่งตั้งรัฐมนตรี ให้ นายภูมิธรรม เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง วัฒนธรรมอีกตำแหน่งหนึ่ง ในวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ นั้น หลังเวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องเรื่องนี้ และมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรี ทำให้ ผู้รักษาราชการแทนผู้ถูกร้องตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ในส่วนที่ ๑ และส่วนที่ ๒ เป็นนายสุริยะ เพราะนายภูมิธรรม พ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวง กลาโหม ตามที่มีการมอบหมายไว้ ส่วนตำแหน่งใหม่ของนายภูมิธรรมดังกล่าว ยังมีได้ถวายสัตย์ปฏิญาณ ต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ ถือว่าเป็นรองนายกรัฐมนตรีหลังสุดต่อจากรองนายกรัฐมนตรีอื่น ในชุดเดิม ซึ่งอยู่ในตำแหน่งตามพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เอกสารหมายเลข ศ ๙ และคำสั่ง มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีรักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรีในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่อาจปฏิบัติ ราชการได้ตามเอกสารหมายเลข ศ ๓ ดังนั้น วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘ นายสุริยะ จึงรักษาราชการแทน ผู้ถูกร้องซึ่งไม่อาจปฏิบัติราชการได้เพราะถูกให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ได้นำคณะรัฐมนตรีชุดใหม่เข้าถวายสัตย์

ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ หลังจากนั้นในวันดังกล่าว นายสุริยะผู้รักษาราชการแทนผู้ถูกร้องได้ประชุมคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นรัฐมนตรีชุดเดิมและชุดใหม่ด้วยกัน คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ยกเลิกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗ ตามเอกสารหมายเลข ๓ และมีคำสั่งมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีรักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรีในกรณีที่นายกรัฐมนตรีมีอาจปฏิบัติราชการได้ ส่วนที่ ๑ ตามลำดับดังนี้ (๑) นายภูมิธรรม (๒) นายสุริยะ (๓) นายพีระพันธุ์ (๔) นายพิชัย (๕) นายประเสริฐ และในส่วนที่ ๒ กรณีรองนายกรัฐมนตรีไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๐๖/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ตามเอกสารหมายเลข ๔ ซึ่งผู้ถูกร้องเข้าประชุมด้วยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมอันเป็นอีกตำแหน่งหนึ่งตามที่ได้รับโปรดเกล้าฯ ในชุดใหม่นี้ แล้วนายภูมิธรรมได้ทำหน้าที่รักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรีซึ่งไม่อาจปฏิบัติราชการในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้เพราะถูกให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ตลอดมาจนปัจจุบัน โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าได้ร่วมกับนายภูมิธรรมในเรื่องกัมพูชามาตั้งแต่ต้นจนถึงเกิดเหตุตามที่มีการร้องเรียนเรื่องนี้ และต่อมาตามตำแหน่งใหม่จนถึงปัจจุบัน ตามที่นายภูมิธรรมดูแลสภาความมั่นคงแห่งชาติตามคำสั่งเอกสารหมายเลข ๑ กับ ๒ และมีการประชุมในฐานะดังกล่าวตามเอกสารหมายเลข ๗

ด้วยเหตุที่เรื่องพิจารณานี้มีที่มาในการร้องผู้ถูกร้องจากคลิปเสียงสนทนาของผู้ถูกร้องกับผู้อื่น ในขณะที่ผู้ถูกร้องเป็นนายกรัฐมนตรี และก่อนมีคลิปเสียงสนทนาดังกล่าว เกิดเหตุการณ์ที่ชายแดนราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา โดยเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ทหารไทยปะทะกับทหารกัมพูชา ต่อมาวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๘ มีการเผยแพร่คลิปเสียงสนทนาของผู้ถูกร้องกับสมเด็จพระสันตะปาปา ประธานวุฒิสภาแห่งกัมพูชา ซึ่งในวันดังกล่าวผู้ถูกร้องแถลงยอมรับว่ามีการสนทนากันตามคลิปเสียงดังกล่าวจริง เมื่อผู้ถูกร้องรับว่ากระทำด้วยเจตนาเพื่อให้เกิดความสงบ ความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศและประชาชนเป็นสำคัญ ไม่ได้เพื่อประโยชน์ส่วนตนของผู้ถูกร้อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเช่นนี้ จึงต้องพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนมีการสนทนากันดังกล่าว และผลที่เกิดขึ้นหลังจากมีการสนทนากันนั้นแล้วว่าเป็นประการใด รวมทั้งผู้ถูกร้องมีการกระทำอย่างไรหลังจากเกิดผลดังกล่าวมาจนถึงผู้ถูกร้องเบิกความเป็นพยานเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ แต่ที่กล่าวอ้างของผู้ถูกร้องว่า การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หมวด ๒ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร และหมวด ๓ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร และเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ นั้น ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาและวินิจฉัย รวมทั้งที่กล่าวอ้างของผู้ถูกร้องว่าเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๔ ด้วยนั้น ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาและวินิจฉัยเช่นกัน ส่วนที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า

การกำหนดนโยบายระหว่างประเทศเป็นกิจกรรมของฝ่ายบริหารโดยแท้และต้องได้รับการตรวจสอบ
ทางการเมืองเท่านั้น นั้น การกระทำตามที่ถูกร้องมิได้เป็นกรณีดังกล่าว เพราะเป็นการกล่าวอ้างร้องว่า
ผู้ถูกร้องฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่ง
ในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและ
องค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้กำหนดมาตรฐาน
ทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับ และวรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อประกาศใช้บังคับแล้วให้ใช้บังคับแก่
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย ศาลรัฐธรรมนูญจึงพิจารณาและ
วินิจฉัยได้ และที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า คลิปเสียงดังกล่าวได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะมิได้รับ
ความยินยอมจากผู้ถูกร้องให้บันทึกและนำเข้าสู่อินเทอร์เน็ตได้ อีกทั้งเป็นบทสนทนา
ในภาษาต่างประเทศซึ่งยังมิได้มีการแปลหรือรับรองความถูกต้องนั้น คลิปเสียงดังกล่าว ผู้ถูกร้อง
แถลงยอมรับว่ามีข้อความดังกล่าวจริง มิได้ปฏิเสธว่าไม่มีข้อความที่ผู้ถูกร้องสนทนาไปนั้น หรือข้อความ
ดังกล่าวไม่ถูกต้องแต่ประการใด และมีการตัดต่อหรือตัดแปลงข้อความที่ผู้ถูกร้องสนทนาแต่อย่างใด
เมื่อข้อความสนทนาดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือด้านการต่างประเทศ
ตามที่มีการกล่าวอ้างร้องผู้ถูกร้อง ย่อมนำมาใช้พิจารณาเพื่อวินิจฉัยต่อไปได้ ซึ่งอาจเป็นคุณแก่ผู้ถูกร้อง
ตามที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ากระทำไปเพื่อให้เกิดความสงบ ความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศและ
ประชาชนเป็นสำคัญก็ได้ เมื่อมีการกล่าวอ้างร้องมาดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ผู้กล่าวอ้าง
ร้องมาจะมีเจตนาหรือแรงจูงใจทางการเมืองหรือไม่อย่างไร มิได้ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีหน้าที่และ
อำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยแต่อย่างใด

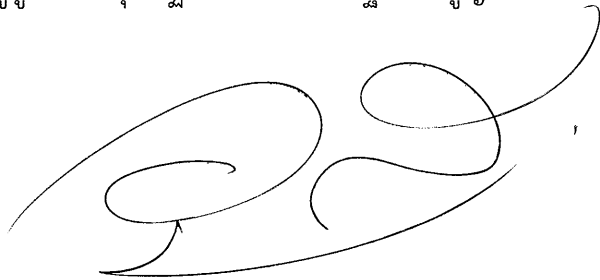
บทสนทนาที่ผู้ถูกร้องกล่าวว่า ไม่อยากให้สมเด็จพระสันตะปาปา เชน ไปฟังคนที่เป็งผั่งตรงข้ามกับเรา
เพราะว่าพอไปฟังผั่งตรงข้ามอย่างพวกแม่ทัพภาคที่ ๒ นั้น เป็นคนของผั่งตรงข้ามหมดเลย เพราะไม่ใช่
ความตั้งใจของเรา ไม่อยากให้รู้สึกไม่ชอบหรือว่าโกรธ เขาอยากจะทำอะไร เขาก็จะทำอะไรออกมาที่มัน
ไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ จริง ๆ แล้ว ถ้าสมเด็จพระสันตะปาปา เชน อยากได้อะไร ก็บอกมาได้เลย
จะจัดการให้ ยกหูบอกก็ได้ คุยกันสองคน มันไม่มีหลุด อันไหนไม่เป็นข่าว ก็ไม่เป็นข่าว อันที่หลุด
ก็เพราะไม่ได้คุยกันสองคน คุยกันเป็นกลุ่ม ก็เลยหลุดเพราะสื่อ นั้น จึงเป็นการแยกให้สมเด็จพระสันตะปาปา เชน
เห็นว่าแม่ทัพภาคที่ ๒ ไม่ใช่พวกผู้ถูกร้องและสมเด็จพระสันตะปาปา เชน การพูดของแม่ทัพภาคที่ ๒ พูดอะไร
ออกมาเพราะอยากคุย ไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ สมเด็จพระสันตะปาปา เชน โทรศัพท์คุยกับผู้ถูกร้อง
กันสองคน จะไม่เป็นข่าวเพราะไม่มีหลุดออกไปให้เป็นข่าว แสดงถึงเป็นความลับระหว่างกันเท่านั้น
สมเด็จพระสันตะปาปา เชน อยากได้อะไร บอกได้เลย ผู้ถูกร้องจะจัดการให้ เป็นการสนทนาในขณะที่ผู้ถูกร้อง
เป็นนายกรัฐมนตรีกับสมเด็จพระสันตะปาปา เชน ซึ่งเป็นประธานวุฒิสภาแห่งกัมพูชา ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการสนทนา

กันในฐานะส่วนตัวโดยตรง ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาแต่อย่างใด ในขณะที่สนทนาดังกล่าวย่อมเป็นการแสดงถึงแม่ทัพภาคที่ ๒ ว่าเป็นผู้ไม่มีคุณค่าความหมายที่ควรยอมรับและพูดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติเพื่อเอาใจหวังให้สมเด็จเจ้าพระยาฯ ยอมช่วยผู้ถูกร้อง และให้การสนทนานั้นเป็นความลับระหว่างกัน อันเป็นการด้อยค่าแม่ทัพภาคที่ ๒ ไม่ให้เกียรติยศและศักดิ์ศรีความเป็นทหารระดับแม่ทัพภาคของไทย ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาในระดับสูงที่รับผิดชอบพื้นที่ระหว่างไทยกับกัมพูชา แต่หลังจากมีการสนทนาดังกล่าวแล้ว เหตุการณ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาด้านชายแดนยังคงมีปัญหา และเมื่อมีการเผยแพร่คลิปเสียงนี้แล้ว เหตุการณ์ชายแดนกลับปะทุรุนแรงขึ้นหลายแห่ง ตามที่ผู้ถูกร้องและนายฉัตรชัย บางชวด เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเบิกความ และได้เบิกความรับฟังว่า เหตุการณ์ชายแดนนั้นจนถึงวันเบิกความและต่อไปจนหลังวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเรื่องนี้ คงไม่ยุติเสร็จสิ้นได้ ปัญหาชายแดนยังคงมีอยู่ต่อไป ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า การที่ผู้ถูกร้องสนทนาดังกล่าวไม่เกิดประโยชน์ให้มีความสงบ ปลอดภัยของประชาชนชายแดนและประเทศตามที่ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อสู้ว่าเป็นเพราะต้องการเจรจาต่อรองมุ่งหวังดังกล่าว การสนทนาของผู้ถูกร้องกับสมเด็จเจ้าพระยาฯ ในวันที่ดังกล่าว หากผู้ถูกร้องไม่กล่าวถึงแม่ทัพภาคที่ ๒ เลย ผลก็คงเป็นดังที่เกิดขึ้นไม่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นมาแต่อย่างใด ต้องถือว่าผู้ถูกร้องได้กระทำการที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งตามข้อ ๑๗ แห่งมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ และเมื่อพิจารณาถึงการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ที่นายสุริยะ รองนายกรัฐมนตรีรักษาการแทนนายกรัฐมนตรีที่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ซึ่งผู้ถูกร้องเข้าประชุมด้วยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ยกเลิกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗ ตามเอกสารหมายเลข ศ ๓ และมีคำสั่งมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีรักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรีในกรณีที่นายกรัฐมนตรีมีอาจปฏิบัติราชการแทนได้ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๒๐๖/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ตามเอกสารหมายเลข ศ ๔ ปรากฏว่าคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ตามเอกสารหมายเลข ศ ๓ ที่ผู้ถูกร้องได้มอบหมายไว้ในส่วนที่ ๑ ซึ่งเป็นลำดับของรองนายกรัฐมนตรีที่จะรักษาราชการแทนแล้ว พบว่าในระหว่างการรักษาราชการแทน ผู้รักษาราชการแทนจะสั่งการใดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการอนุมัติงบประมาณอันอยู่ในอำนาจของนายกรัฐมนตรี ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรีเสียก่อน แต่กลับปรากฏว่าในการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งแรกที่นายสุริยะเป็นผู้รักษาราชการแทนผู้ถูกร้องซึ่งถูกให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ให้ยกเลิกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ดังกล่าว ทั้งที่เป็นเพียงผู้รักษาราชการแทน แต่กลับยกเลิกคำสั่งของผู้ถูกร้องที่ยังเป็นนายกรัฐมนตรี มีอำนาจและหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีอยู่ เพียงแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเท่านั้น ยังไม่พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และ

กลับปรากฏว่าในคำสั่งนี้ยังมีแนวทางปฏิบัติต่างจากคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ดังกล่าว คือ ในส่วนที่ ๑ ซึ่งเป็นลำดับของรองนายกรัฐมนตรีที่จะรักษาราชการแทนแล้ว กลับมีวิธีปฏิบัติในการรักษาราชการแทนไว้ให้แตกต่างกันอีกด้วย โดยถ้านายภูมิธรรมรักษาราชการแทน มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับนายกรัฐมนตรี ตลอดจนสั่งการใดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการอนุมัติเงินงบประมาณซึ่งอยู่ในอำนาจของนายกรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติเป็นต้นไป อันหมายถึงการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘ แต่หากผู้รักษาราชการแทนมิใช่ นายภูมิธรรมแล้ว ผู้รักษาราชการแทนจะสั่งการใดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการอนุมัติงบประมาณอันอยู่ในอำนาจของนายกรัฐมนตรี ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน เท่ากับว่านายภูมิธรรมมีอำนาจหน้าที่เท่ากับผู้ถูกร้องที่เป็นนายกรัฐมนตรีในทำนองเดียวกับคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ดังกล่าว ทั้งที่การประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ที่นายสุริยะผู้รักษาราชการแทนผู้ถูกร้องทำหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรีตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ วรรคหนึ่ง และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๒๐/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗ ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ บัญญัติ ไม่อาจมีมติคณะรัฐมนตรีให้มีการดำเนินการดังกล่าวได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติดังกล่าว นายสุริยะผู้รักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรีกลับไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาราชการแทนผู้ถูกร้องให้ถูกต้องและชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าว และละทิ้งหน้าที่ให้นายภูมิธรรม ซึ่งนายสุริยะได้ให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้เป็นผู้รักษาราชการแทนผู้ถูกร้องโดยไม่ชอบดังกล่าว ทำหน้าที่รักษาราชการแทนผู้ถูกร้องตลอดมาตั้งแต่การประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งต่อไปจนถึงปัจจุบัน โดยนายภูมิธรรมอาศัยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๒๐๖/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ดังกล่าวนั้น โดยที่ผู้ถูกร้องซึ่งร่วมประชุมด้วยมิได้มีการทักท้วงเสมือนรู้กันกับนายสุริยะและนายภูมิธรรม ให้มีการดำเนินการดังกล่าว หากคณะรัฐมนตรีสามารถมีมติการประชุมดังกล่าวได้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวจริง ในการประชุมคณะรัฐมนตรีระหว่างที่ผู้ถูกร้องถูกสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่นี้ คณะรัฐมนตรีก็มีมติให้รองนายกรัฐมนตรีสลับกันเป็นผู้รักษาราชการแทนผู้ถูกร้องได้ทุกคนตามที่ต้องการ ทั้งที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวมิได้มีเจตนารมณ์ให้กระทำเช่นนั้นได้ ซึ่งปรากฏภายหลังที่นายภูมิธรรมทำหน้าที่รักษาราชการแทนผู้ถูกร้องตลอดมานั้น กลับทำให้การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารในส่วนของนายกรัฐมนตรีของผู้ถูกร้อง ไม่สามารถยุติปัญหาชายแดนได้เด็ดขาด กลับขยายพื้นที่การมีปัญหามากขึ้นจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งผู้ถูกร้องและนายฉัตรชัย เบิกความว่าการขัดแย้งในเรื่องชายแดนมีหลายพื้นที่มากขึ้น และปัญหานี้คงไม่ยุติได้แน่นอนชัดเจน แม้ภายหลังที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเรื่องนี้แล้วก็ตาม ด้วยข้อเท็จจริงและพฤติกรรมการที่กล่าวมา

จึงต้องถือว่าผู้ถูกร้องกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งที่มีลักษณะร้ายแรงตามข้อ ๒๗ วรรคสอง ของมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ผู้ถูกร้องเป็นผู้มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงอันเป็นการขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) แต่การกระทำของผู้ถูกร้องยังไม่เพียงพอจะถือว่าเป็นการกระทำตามข้อ ๖ ข้อ ๘ ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ ข้อ ๑๙ และข้อ ๒๑ ตามที่กล่าวอ้างร้องผู้ถูกร้อง และการกระทำของผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้เป็นที่ยุติชัดเจนว่าเป็นการไม่ซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) ตามที่กล่าวอ้างร้องผู้ถูกร้องเช่นกัน

จึงมีความเห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๕) นับตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ซึ่งเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ วรรคสอง

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ